

• Да 55-годдзя з дня нараджэння Яўгеніі Янішчыц

Жэніна зорка

Лістападаўскі дзень напоўнены нейкім унутраным святылом. Быццам нехта з вышыні прасвечваў туман нябачным ліхтаром. Такім святылом 55 гадоў назад быў напоўнены і той дзень, калі на Піншчыне нарадзілася Яўгенія Янішчыц, знакамітая беларуская паэтэса, лаўреат Дзяржаўнай прэміі, наш Есенін у сукенцы, аўтар такіх шырокага вядомых зборнікаў, як "Снегіны грамніцы" (1970 г.), "Дзень вечаровы" (1974 г.), "Ясельда" (1978 г.), "На беразе пляча" (1980 г.), "Пара любові і жалю" (1983 г.), "Каліна зімы" (1987 г.), "У шуме жытніага святла" (1988 г.). У 2000 годзе ўбачыла свет кніга яе выбраных твораў - маленькі паэтычны цуд. Яе любўная паэтычная лірыка будзе і праз гады вабіць, прыцягваць да сябе чытачоў. У гэтыя вершы ўваходзіш адзін раз і застаешся там назаўсёды.

...Шэрым інеем прыбрана наваколле. Цёмная стужка шашы кружляе ўздоўж шырокай даліны Ясельды, нанізае на сябе, нібы пацеркі, вёскі. Вось і Веляніца, яе радзіма. Праўда, нарадзілася Жэнія побач, у вёсцы Рудка. Потым сям'я пераехала ўжо сюды.

...У хаце цёпла.

- Толькі што ў печы вытапіла, - гаворыць маці паэтэсы Марыя Андрэйна, запраўляючы белую-белую пасмаку некалі чорных косаў пад хусціну. Усяго хапіла ў жыцці гэтай жанчыны. Што пераважыць, калі ўскласці на вагі радасці і смутак, хто ведае. Успаміны пра дачку - гэта таксама і часцэ маці, і вялікі смутак. Бо яна перажыла дачку, якая так заўчастна пакінула гэты свет, пакінула ёй толькі ўспаміны...

- Прыехала з Лінска Таня, мая ўнучка, гэта Мішына дачка, - апавядае Марыя Андрэйна. Сам Міхail Іосіфавіч - яе сын, ён старэйшы за Жэнію на чатыры гады, сядзіць непадалёку, і яго руکі "вымалёўваюць" ладную карзінку. - Прыехала яна і, як заўсёды, узяліся мы за прыбіранне. Тоё, што непатрэбна, стала яна насіць на гарышчу. Крычыць адтуль: "Бабуля, я тут нейкія сышткі найшла. Маўцы, Жэніны, бо ўсе паўнюткі вершаў". Падавай сюды, гавару ёй. И сапраўды, яе сышткі. Гэта калі мы пера-

зе, дык многае што з рэчаў паклалі на гарышчи новай хаты. Самая лепшая схованка. На гады. Але хто думаў, што яны там захаваліся. Колькі часу прашло. Амаль сорак гадоў тым сышткам, Жэнікі майі ужо няма 15 гадоў, а яны жывуць. Усё, што з ёю звязана, жыве. И дзякую людзям. Вось запрасілі на паэтычнае свята, якое будзе праводзіцца ў нашай вёсцы. Гаворыць, што шмат людзей збіраецца прыехаць. Хто яе любіў і любіць, той прыедзе. Вялікая павага да яе з боку нашай раённай улады...

- Чаму ж не паважаць. Талент ёсць талент, - уключаетца ў нашу размову суседка, таксама Марыя. - Ты вось пра сышткі гаварыла, дык яна тады ўжо так пісала, ад чаго наше вялікія пісьменнікі былі ў захапленні, што на Палесці такое дзіця з'явілася. Хто ёй у тым часы толькі не пісаў, і Ніл Гілевіч, і Пімен Панчанка...

- Так-так, - згаджаецца Марыя Андрэйна, - але больш за ўсіх Ніл Сямёновіч, ён для яе як бацька быў, сапраўдны паэтычны бацька, дай, Бог, яму здароўя. А ў сыштках многае з таго, што так і не выдавалася. Жэнія гаварыла, над імі трэба яшчэ працаўаць. А пачынала працаўаць, дык мімаволі складала новыя... Яна, калі сядзела над якім-небудзь вершам, дык хоць табе хата гары, нічога не заўважыць.

леных часам школьнікі сыштках роўныя, акуратныя радочкі вучаніцы Парачанскай сярэдняй школы:

О, маці!

Калі дажджы закончыца ўрэшце
І стане неба палявой валошкай?
Гляджу, як маці сее жыта ў рэшаце,
Як круціца на фартуху гарошыны,
А твар вясёлкай радаснай свіціца,
У марыніцы кожжай цеплыні па жмені
О, маці! Я цябе зраўноўваю з царыцю,
Перад якой садзяцца на калені.
А мы ціб так забываєм часта
Сярод людскога тлуму, весялосці.
Не ведаем, як сэрца рвем на часткі,
Калі не прыядждаем доўга ў гості,
Не ведаем, як сыплем у косы іней,
Калі хто-небудзь нападзе ў міліцыю...
Калі цябе самотнью пакінуць
У ўсіх робах казачныя рыцы.
Яны ў дарозе зробяцца мужчынамі
Без ѿльных ботамі і без паразонай.
Твой твар у засяроджаных марынінах
Няхай у дождже нагадвае ім сонца.

Што вы, хлопцы, не трэба суму.
Ну, а сёняння такі дзянёк.
Я размахваю новаю сумку,
Я ад іх адстаю на крок.
Мне ўсё зразумела, ясна,
Далятае: "А вернасць дзе?"
Ах, а хлопцы такія няшчасны
У гэтыя, нібы святочны, дзень.
Але раптам: "Светачка, Светка!"

Раздзяляю шчаслівы лёс.

Ну, а Сашка, сусед па парце,
Супыняе свой гулкі крок:
"Жэнь, а ведаеш, нібы ў карты
Сёння выйграў такі дзянёк!"

Кастрычнік, 11.10.65.

Восень

Зноў дажджы і дарогі гракзія.
І каstry задуменных рабін.
Восень дойгую казку расказвае,
Ідучы па сцяжынках рабых.
Ціхі дожджы памаленьку накрывае,
А над намі - кліны журавоў.
Восень у хустцы ў чырвоную крапінку
Нагадала матушлю ізоў.
І здаецца, такая ж шпарка,
Хлеб на лісціях кляновых пяч.
А хусцінка ў крапінку яркую
Асцярожна спаўзяе з плячэй.

Кастрычнік, 11.10.65.

Піна

А над Пінай, а над Пінай
Гусі ў небе - белы іней,
Недалёка ад вады
Струны скрыпак - правады.
Пралыве сюды пінчанка
Ёўлекім плаці, быццам чайка,
Дакранеца дзіўных струн -
Пабялее ў полі рунь,
Закачаюца наўкола
Стужскі яркія вяслёк,
Ну, а выйдзе на пясок -
Усміхненца гарадок.
Прыблэрэцца наша Піна

Кінь направа, кінь налева -
Піна быццам каралева
Выйдзе з берага нясмела
К рыболовам-юнакам.

Ой ты, Піна, вочы сіні.
Толькі Піна не дзяўчына,
Піна - сіняя рака.

У сыштках многа прысвячення не
толькі маці, але і школьнікім сябрам,
настаўнікам, суседзям, берасцейскім
пастам...

Дакранаешся, чытаеш і адчуваеш,
чаму ўжо з таго часу такім нязгласным
святылом быў да краёў паўнюткі гэты
дзень.

...Перад Парэцкай базавай школай, амаль калі самага слупка з прыгожай шыльдай "Музей Яўгеніі Янішчыц", стаяў вялікі аўтобус. Прыехалі на ім вучні Жыдчанскай сярэдняй школы Пінскага раёна. Задумёныя, па-свойму ўдзячныя дзіцячыя твары - тая прыгажосць, якой можа пазайздросці любы музей. Дырэктар школы Антаніна Паўлаўна Сідарук, яна ж адна з заснавальнікаў музея, апавядае экспкурсантам пра знамітую зямлячку, пра не творчасць...

У кнізе водгукай шмат запісаў. Чытае іх і спазнаеш, які вялікі ўплыў аказала і аказвае на сённяшнюю моладзь, ды і не толькі на яе, зорка пазіціўнай зямлячки, пра не творчасць...

У музеі столькі розных экспанатаў, што ставіцца пытанне аб яго павелічніні, бо ён ужо датычыцца не толькі адной Янішчыц, тут сканцэнтравана паэтычнае жыццё ўсёй краіны тых гадоў.

Уесь гэты тыдзень ў Парэцкай, цяпер ужо базавай школе, дзе вучылася Жэнія, праходзіць пад знакамі свята яе творчасці. Завершыцца ён конкурсам на лепшы прачыт вершаў.

Пад гэтым знакам на Піншчыне зараз праводзяцца і іншыя мерапрыемствы, звязаныя з адзначэннем дня нараджэння паэтэсы. Фіналам жа стане велікае паэтычнае свята, якое адбудзеца пад эгідай Пінскага райвыканкама на малой радзіме Яўгеніі Іосіфаўны напрыйканцы лістапада.

Мікалай ЕЛЯНЕЎСКІ.

Фота з архіву маці паэтэсы